

गुजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

• • • • •

अंक १९३८
 गुजरात - २२
 १९३८
 २ - २ - ८ ८६८

નાટકનાં પાત્રો.

તાંને અવધ ..... અવધ દેશનો યાદનશાહ.
૩૦ ..... પાતાના માલિક બાકરનું ખૂન કરીને સક્ત
નત પચાવી બેઠેલો પટનાનો નવાબ,

..... બનાવટી નવાબના પ્રપંચી સાથી.
રિશ }

સશીમ ..... પટનાના હકદાર માલિક બાકરનો નનો બેટો,
બાપના ખૂનની ખૂંચ ન હોવાથી નવા
બનો થઈ રહેલો વફાદાર બજાનચી અને
મામૂનાનો ભરથાર.

સીદ ..... સાચા નવાબનો વડો દીકરો. માસીન બિન
બાકર તે પાતાના બાપના ખૂનનું વેર લેવાને
થયેલો હાકૂમીનો સરદાર.

૧૨ ..... પટનાના મહૂમ સાચા નવાબનો નિમક
હુલામ નોકર.

બી ..... અકબરનો દીકરો. અમલીનો આશક.

રામખાં ..... પટનાનો માણ વજીર. બનાવટી નવાબનો સસરા.

૧૬ ..... બહુરામખાંનો દીકરો. અકબરનો આશક.

હામિયાં } ..... કમકસાનો એક મુશ્કિસ બોલીદરાજ પંચી
તર બાજ } કુત્સૂમનો જૂનો આશક.

૫૬ ..... બહુરામખાંનો ડરપાક નોકર.

કંદર શુભામ છતાની: ... બાંકીપૂરનો રહેવાસી બંદવ
સરજન.

૫૨ ..... પટનાના ફરેબી નવાબનો

સ્ત્રી પાત્રો.

- બેનમ..... પટનાના ફરેબી નવાબની રાણી. બહેરા
ખાની છોકરી,
- ખુરશીદલકા..... પટનાના સાચા નવાબની શાહબાદી
પાછલથી નમીરની પરણેતર.
- મામના..... ગરીબની દી-રી અને સલીમની આરત.
- ચમ્બી ... થરીફના પિતરબની છોકરી, પાછળથી અકબ
ના પુત્ર અજીબની મોહર
- શક્તી ..... એક બજી દાની
- કદમ્બ ..... બહેરામખાની વિધવા બહેન. પાછળથી
મિયાની નિમારની આરત
- અકબરી .... ડાક્ટર ગુલામ જીવાનીની છોકરી અને હમી
દની માતા
- અરબન,.... ડાક્ટર ગુલામ જીવાનીની બીબી અને
બરીની મા

દાસ્તીઆ, સહેલીઆ નામ પાડાયેલા પાત્રો

બનામે ખુદા.

પાછલો જમાનો.

આજથી સાઠ સીતેર વર્ષ પહેલાની વાત છે, કે બારે અંગ્રેજોનું રાજ્ય હતું. ખરું, પણ તે વેપારીનાં રાજ્યને નામે જાણખાતું હતું. સાર એટલેજ કે મહારાણી વિક્ટોરીયાના હાથેરા કરતા થોડાંક વર્ષ પહેલાંના બનાવ તે આપણા નાટકનો પ્લોટ છે. તે વખતે બાકુર નામના એક બહાદર સિપાહસાધારને, કેટલીક લડાઈઓમાં ફતેહ મેળવી સલ્તનતની સેવા બજાવવા માટે, અવધના સુલ્તાન તરફથી પટનાની જાગીર ધનામ તરીકે આપવામાં આવી હતી.

જ્યારે બાકુર સિપાહસાલાર પોતાના બાકુર શરીફ, આરિય અને કુચ્છમ, નામના ચાર ગુલામો તથા અકબર નામના બૃહ વફાદાર નોકર કે જેની સાથે તેનો અજીજ નામનો બાળક બેટો પણ હતો અને યાસીન તથા સલીમ નામના પોતાના બે બેટાઓ અને ખુશીદ નામની એક બેટીને સાથે લઈ પોતાને ધનામ મળેલી જાગીરનો કબજો લેવા પટના તરફ જતો હતો. માર્ગમાં ખાધા અને સુષા ગુલામ બાકુરની પોતાના માલિકનો હુમનામ હોવાથી દાઢત ફરી. તેણે શરીફ, આરિય, તથા કુચ્છમને પોતાના પક્ષમાં મેળવી લીધા. અને પોતાના નોકરો ઉપર વિશ્વાસ રાખી, બયાનક જગલમાં છાવણી નાખી ઉધમાં પરેલા પોતાના શેઠનું ખૂન કરી ધનામી પરવાનો ચોરા લીધા. પરંતુ તેઓની ખૂનામરકી એટલેથીજ બટકી નહીં તેઓએ જાણ્યું કે સલીમ અને ખુશીદ તો બાળક છે પણ યાસીન કંઈ બાળક નથી તેમજ વફાદાર નોકર અકબર પણ આ હુરામનો માલ સહેલાઈથી પચવા દેવ તેમ નથી તેથી યાસીનને જખ્મી કરી, મરી ગયેલો જાણી, એક કુવામાં ફેંદી દીધા અને અકબરને ઠાર કરવા તેના તંબુમાં પેદા, પણ પોતાના શેઠનાં ખૂનની ગરબડથી જાગી ઉઠેલો અકબર પોતાના બાળક બેટા અજીજને લઈ પહેલેથીજ છટકી ગયો હતો. તેથી તેઓ નિરાશ થઈ પાછા ફર્યા અને ખીજે દિવસે સલીમ અને ખુશીદને સાથે લઈ પટના તરફ રવાના થયા. અને થાહી પરવાનાના બજારી બાકુર ગુલામ પટનાનો નવાબ બાકુર બન્યો. માથ

વજ્રર બહેરામખાને બદલે કપડી ગુલામ શરીફ પટનાનો વજ્રર થઈ. ખરા હકુદાર બાકુરનાં બચ્ચાંઓ સલીમ અને ખુશીદ નવાબના કેમ દોસ્તનાં બચ્ચાં તરીકે રાજમહેલમાં જ મળાવા લાગ્યાં.

નિમકહુરામ ગુલામોના હાથમાંથી છટકી જવા પામેલા વફાદાર નોકર બચ્ચાંએ તેઓના જવા પછી દફનાવવાના ઇરાદાથી યાસીનને કુવામાંથી બહાર કાઢ્યો, તો તેણે જાણ્યું કે તે હજી જીવતો છે, તેથી દવા કરી તેને સારો કર્યો. આ બનાવ બનવા પછી થોડાજ વખતમાં બાકુરને ઇનામી જગીર આપનાર અવધનો સુલતાન મરણ પામ્યો અને તેને બદલે તેનો પુત્ર ગાદીએ બેઠો. એટલે યાસીનની તે તરફની ઇન્સાફ મેળવવાની આશા પડી બાગી તેથી યાસીન માણસો એકઠાં કરી પટનાન નવાબ સામે બહારવટું ખેડે છે. પટનાના નવાબને છેતરવા માટે યાસીને પોતાનું 'ખરૂં' નામ બદલી હાંદવાણી નામ નાહરસિંહ રાખ્યું છે.

ખરા હકુદાર નવાબ બાકુરનું ખૂન થયાને બાર વર્ષ થઈ ગયાં છે. તેના બેટા સલીમ પણ હવે ઉમ્મર લાયક થયો છે કે જેને બનાવટી નવાબ ગુલામ બાકુરે શરીફની બેટી મામુનાની સાથે પરણાવી ચાલાકી જોઈ પોતાનો ખજાનો બનાવ્યો છે. પોતાના ગુણોથી સલીમ પ્રજાને તાજ વિનાનો રાજ બની રહ્યો છે. જેને આજ દિવસ સુધી છોકરીનાં લાડથી ઉછેરી છે તે ખુશીદ પણ હવે જીવાનીમાં આવતાં ગુલામ બાકુર તેનું રૂપ જોઈ ધંધો બન્યો છે. પરંતુ તેને ખાપ તરીકે આહતી ખુશીદ તેના તે બાપ માટે ધિક્કારે છે.

આ પ્રમાણે એક તરફથી ખુશીદનો ઇન્કાર, બીજી તરફથી સુટારા નાહરનો ડર, પ્રજાને પોતા તરફ ધિક્કાર અને સલીમ ઉપરનો પ્યાર વગેરેથી છંછેડાએલા “જુહરીસાંપ” બાકુરનો રાજ્યકાળ તે આપણાં નાટકની શરૂઆતનો વખત છે.

નાટકનો દ્વંડસાર.

ધંધર સ્તુતિ.

અંક પહેલો. પ્રવેશ ૧.

પોતાના બાપનું વેર વાળવાના કસમ ખાતો નાહર એક પર્વતની ગુફામાં ઉભો રહેલો દેખાય છે, કે જે હવે એક બળવાન સુટારા તરીકે

પ્રખ્યાત થયો છે. તે પાતાની બાપની ખામરીના કબજામાં નબળાઈની દીક્ષામાં તપાસવા પડના તરફ જાય છે.

અંક પહેલો પ્રવેશ ૨.

પડનાનો થઈ પડેલો નબળાઈ બાકર તથા તેના મળતીઆઈ શરીર, આરિય અને કેયુમ પ્રજામાં પ્રિય થઈ પડેલા ખળ-ચી સહીમને ઘાટ ધડવાનો તથા નાકરને તાબે કરવાની અને ખુર્શીને આડે રસ્તે ઉતારવાની મસલત કરતા દેખાય છે. નાકર નદી ખાજે ચુકીલીથી દાખલ થઈ તેમની મસલત સાંભળે છે. કેટલાક મસલત કરી તેઓ ચાલ્યા જાય છે. ત્યારપછી ખુર્શી સાથે તેને કુલલાવવા નબળાઈ નીમેલી બે દ સ્ત્રીઓ આવે છે. ત્યાંની વાતોથી કાપર થઈ ખુર્શી ચાલી જાય છે જોઈ દાસીઓ પણ નીરાય થઈ ચાલો જાય છે. દ.સ.ઓના જવા બાદ ખુર્શીને ધીરજ દેતી બેગમ પ્રવેશ કરતો દેખાય છે. બેગમ ખુર્શીને ધીરજ આપી ગુપ્ત રીતે પાતાને પીયર મોકલી આપવા કહે છે અને ખુર્શીને સાજ રહેવા હાથ તેનો બ દોબસ્ત કરવા જાય છે તેટલામાં નબળાઈ દાખલ થઈ પાતાનો પાપી માગણી કરી નોચ લાલચો ખતાવે છે. પવિત્ર ખુર્શી તેને ધિક્કારી ખુદાનો ખોદ કરવા કહે છે હવસથી ઘેરો થ ઈસો નબળાઈ 'ખુદા એ ખે, દાલ, અજિંદની જોડણી શિયાય ખીજી' કંઈ નથી' એવો નોચ જવાબ આપે છે. અંતે ખુર્શીના જવાબોથી છોડાએલો નબળાઈ તેના ઉપર જખરદસ્તી કરવા જાય છે. એટલામાં બેગમ આવી પહોંચે છે, અને ખુર્શીને પાતાના આરડામાં મોકલી આપે છે. નિતાયાથી ફક્ડતો નબળાઈ બેગમ ઉપર ચાઢાઈ ચાલ્યો જાય છે.

અંક પહેલો. પ્રવેશ ૩.

ખર્દવાનના સિવિલ સરજન ડૉક્ટર ગુપામજીવાની કે જ્યોતે દસેક વર્ષ થયાં પાતાની સ્ત્રી સાથે કાંઈ ધર સખંધી તકરાર છે તેઓને બાંકીપુરથી બહેરામખાનો કાગળ મળે છે, કે—“ તમારી સ્ત્રી તમારી છોકરી અકબરીને મારે ત્યાં ખુકી અરબસ્તાન ગઈ છે. અખરી હવે ઉપર લાવક થવાથી તમારે અહીં આવી તેનાં લગ્ન કરી દેવાં નહીં તે

તમારી સ્ત્રીની ઇચ્છા મુજબ હુમારે તેની શાદી કરી દેવી પડશે ” કામળા વાંચી ડૉક્ટર પોતાની સ્ત્રી ઉપર વધારે ચીડાય છે. કલકત્તાનો કુલર ખાત્ર દૂતલા મીયા કે જેણે શિક્ષકની નોકરી ઉપર ખાંડીપુર જતાં રસ્તામાં ખીમાર પડી જતાથી તેને ત્યાં ઉતારી લીધા હોતો તે ખાંડીપુરમાં પોતાને લાયક કંઈ કામકાજ હોય તો કરાવવા કહે છે. ડૉક્ટર યુનામ જીવાના બહેરામખાનો કાગળ ખતાવે જો પોતાનો ત્યાં આવવાનો વિચાર થશે તો તેને મળશે એમ જણાવે છે. પોતાના એક્સનો કાઠે અપી તેને તેણે ખાંડીપુર એક્સ લખી જણાવવાનું કહી; ખાત્ર માટે હા છે.

અંક પહેલો. પ્રવેશ ૪.

પટનાનો માણ વણર અને હાથલાખા ખત્રી બેઠેલા નવામને સસરો બહેરામખા કે જે વણરાત છેડવા પછી ખાંડીપુરમાં રહે છે તે પોતાની ખાત્ર કુલમ સાથે ડૉક્ટર યુનામજીવાની ઉપર અકબરીની ખાખતમાં લખેલા કાગળનો જવાબ નમ્રલવાથી તે વિષયની વાતો કરતો પ્રવેશ કરે છે. અને પારકી થાપણ અકમરી ઉમ્મરમાં આવ્યાથી તેની કોઈ સારા ખન્દાનમાં શાદી કરી દેવાનો વિચાર કરે છે. સારપછ પોતાના ખત્રસનાં કારખનાનો ‘ધર્મી વિનાના ઢોર સૂના’ જોવા હાલ હોવાથી કુલમને હામદની સુમાફરીની તયારો કરવા માકલો પતે ખાહર જાય છે બહેરામખા એકનો એક અને લાડકો ખાત્ર હમીદ જે દિવસથી અખત્ર તના ખરખા આત્રી રહી છે તે દિવસમાં તેને ચાહતાં શીખ્યા છે અકમત પણ તેને ચાહત શાખી છે તે ખન્ને પ્રવેશ કરે છે ત્યાં કુલમ આત્રી હામદને ખત્રસ જતાની અને અકબરીની કોઈ સાથે શાદી થવાની ખખર આપી એક દિવસની કલકત્તામાં દૂતલામીયા કબૂતર ખાજખર લેત્રી ખત્રી કુલમ આત્રી નવા જોડાનાં મશકરી કરત્રી જાય છે. હમીદ ખત્રસ જતાની ખત્રી કાઢવા ખીમારીનો ઢોગ કરે છે. અકમરીની ખૂમ સાબળી કુલમ ગખરાઈને દાખલ થાય છે. અને નોકર બદલને કોઈ ડૉક્ટર અથવા હકીમને ખોલાવી લાવવા માકલે છે.

અંક પેહેલો. પ્રવેશ ૫.

બેગમે પોતાને પિયર મોડલી દીધલી ખુશીદનાં બહેરામખાંએ એક શરીફજાદા નસીર સાથે લગ્ન કરી દીધા છે અને તે આજે એક બચ્ચાંની માં પણ થવા પામી છે નસીરની નોકરી બહુ અગવડવાળી હોવાથી બિચારો અકબરિયે એક વખત ઘેર આવે છે. અને વળી એક દિવસ રહી પાછો વાસ ગાઉને છેટે નોકરી ઉપર જાય છે. આજે પણ નસીર ખુશીદની રજા લઈ ગામી ઉપર જાય છે. તેના ગયા પછી નીચ નવાખાંને ખુશીદનો પતો લાગી ગયેલો હોવાથી બહેરામખા સાથે પ્રવેશ કરે છે. અને પોતાના મજતાખાંઓની મદદથી બહેરામખાંને બાધી ખુશીદને તેનાં બચ્ચા સાથે પટનામા ઉપાડી જાય છે.

અંક પેહેલો. પ્રવેશ ૬.

કમનસીબ દુહામીયા બે દિવસ મોટો પહોચવાથી બાકીપુરમાં નોકરી ન મળતાં નિરાશ થાય છે. હુકીમની તવાજ કરવા નીકળેલો બદલુ પણ કોઈ હુકીમ ન મળવાથી નારાજ અને નિરાશ થાય છે. તે બન્નેનો બેટો થતા કમનસીબીથી અને ધધા ધાપાથી બેનસીબ થએલો દૂહામીયા બનાવટી ડોક્ટર બની બદલુ ભેગો જાય છે.

અંક પેહેલો. પ્રવેશ ૭.

એક તરફ ખુશીદ ઉપરનો જામ અને બીજી તરફ પોતાના એક કુના એક બેટા હુમીદની બીમારીથી બેબાકળો થએલો બહેરામખાં પોતાના બેટાના માંદગીનાં બિચારા આગળ બેઠો છે. ત્યાં બદલુ દૂહામીયાને તેડી લાવે છે. દૂહામીયા પોતાનો ડોક્ટરનો સોગ બરાબર જાણે છે અને બહેરામખાં તેણે લખી આપેલી જીન્નાતી દવા મંગાવવા અહર જાય છે. સા હુમીદ પોતાનો દોગ જાહેર કરે છે અને પાંચ અશરફીની લાલચ આપી એવા જીવલેણ ધંલાજો ન કરવા વિનવે છે. દૂહામીયા પણ તેની આગળ પોતાની ખરી હાલત કહી દેય છે. “ચોરને ઘેર ચોર પડેલો.” એટલામા બહેરામખાંને આવતો જોઈ હુમીદ પાછો બનાવટી બીમાર બની જાય છે. અને હુમણાં મૂકીના બનાવટી ડોક્ટર વળી મેસમેરાઇઝર બની જાય છે. ઘોટાળાપર ઘોટાળો દૂહામીયાની રસ

વરસ પહેલાંની માથુક કુત્તમ બત્રીજની ખખર સેવા આવે છે અને દૂધામીયાંને જોઈ ચોકે છે. દૂધામીયાં પણ બભરાઈ જાય છે પણ વખત સાચવી લઈ પોતાનાં મેસમેરિઝમનો પ્રતાપ ત્યાં પણ ખતાવે છે.

અંક પેહેલા. પ્રવેશ ૮.

સહીમનું ઘર નિર્દોષ જોડાંની નિર્દોષ મહોખતલું ચિત્ર. સહીમને એક દાસી આવી તેના સસરા શરીક, આપ્યાની ખખર આપે છે. સહીમ તથા મામૂના જાય છે તેટલામાં મામૂનાની માસીઆઈ બહેન અમેલી કે જે નાહર સાથે રહેલા અજુજને જોઈ મોહિત થઈ છે તે પ્રેમનાં મેલાં કાઢતી પ્રવેશ કરે છે. અટલામાં મામૂનાને આવતી જોઈ ચુપ થઈ જાય છે. અને નાહરે નવ્વાખનો ખજનો બટયાની ખખર તથા તેણે એક ગરીબ બુઢીયાંને કરેલી પેસાની મદદની વાત કહી સંભળવે છે પણ પોતાના ચિત્તચોર અજુજને તે પોતાનાજ ચિત્તમાં છુપાવી તેની વાત ખાઈ જાય છે. અને શરીક તથા સહીમને આવતા જોઈ ચાલી જાય છે. મામૂના છુપાઈ જઈ તેઓની વાત સંભળે છે. શરીક, સહીમ ને નાહરનાં રેહઠાણની શોધ કરવા જવાનો સરકારી હુકમ કહી સંભળાવી જાય છે. મામૂના કે જે નવ્વાખની બદદિયાનતી ખુશીદથી જાણી ચુકી છે. તે જાહેર થઈ સહીમને એકલો ન જવા દેવા માટે હઠ લઈ તેઓનું કપટ સમજાવે છે પણ બોજો અને વકાદાર સહીમ તેની વાત ન માનતા જાય છે.

અંક પેહેલા. પ્રવેશ ૯.

હમણાં બે ત્રણ દિવસ થયા તેડખાના (ભોંયરા)માં દીવા બળે છે તેથી અજાયબીમાં ગરક થએલી બે દાસીઓ ચુપચુપ વાત કરતી ઝરખામાંથી તેડખાનાનાં જળીઆં વાટે થું છે તે જૂવે છે. અટલામાં મામૂના ત્યાં આવી ચઢે છે અને તે ત્રણે જણી તેડખાનામાં થું છે તે જોવા તેડખાનામાં જાય છે.

અંક પહેલો. પ્રવેશ ૧૦.

પુર્ણિદને તેના ધણીને સાંધી લાવી મહેલ નીચેનાં તેહખાનામાં કેદ કરી છે. પેટને માટે નવાખના ફરમાનપર હાંછ હાં કરતીં પણ પુર્ણિદનાં દુઃખથી દુઃખી થતી બધી દાસી ડાઘી પુર્ણિદને જરા આંખ મેળવવા સમજાવે છે. મામૂના તથા બે દાસીઓ છૂપાઇને તેઓની વાત સાંભળે છે. જોટલામાં નવાખ આવી પહોંચે છે. અને પુર્ણિદને પોતાની પાપી ઇચ્છા સ્વીકારવા સમજાવે છે. પુર્ણિદ એ કરતાં લાખગણુ દુઃખ પાડવા છતાં પણ તેની મગણી સ્વીકારવાની નથા એમ સાફ જણાવે છે કેટ નવાખ ચીઠાઇ, શરીફ, આરિથ તથા કૈયમને બોલાવે છે અને પુર્ણિદના બચ્ચાંના ખૂનથી કટોરો ભરાવે છે. છૂપાઇને જોતી મામૂના તથા દાસીઓ જભરાઇને ચીસ પાડે છે. પુર્ણિદ બેભાન થઇ જાય છે. આરિથ અને કૈયમ બન્ને દાસીઓને ઠાર કરી નાખે છે પણ મામૂના પોતાના પાપ શરીફના હાથમાંથી બચી જવા પામે છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૧.

સહીમનો ઘાટ ઘડવા માટે રચી રાખેલા ત્રાગડા પ્રમાણે કૈયમ નવાખજાદાને કપાક છૂપાવા લઇ જતો હતો તેને નાહરનાં માણસો આગળથી કરી રાખેલા વેત પ્રમાણે પકડી નાહર પાસે હાજર કરે છે. કૈયમ નાહરને તેના ખરા સ્વરૂપમાં જાણ્યે છે. અકબરના સમજાવવાથી નાહર તેને છવતો કેદ કરે છે. આપણે પહેલા અકબા જોઇ ગયા તેમ અમેલીનેજ અજીજના પ્રેમતું ઘેલુ લાગ્યું છે તેમ નથી. અજીજ પણ લૂટ પાડતાં અમેલીના સ્વરૂપમાં લૂટાઇ ગયો છે—તે પ્રેમનાં ઘેમાં કાઢે છે તેટલામાં સી અને બચ્ચાંના શુભ થવાથી દીવાના બનેલા નસીરને લઇ આવવા મોકલેલા માણસો દાખલ થાય છે. નાહર તેને પુર્ણિદ જોડે મેળવવાનું કહી તેને તથા અજીજને સાથે લઇ પટના તરફ જાય છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૨.

કરી રાખેલા વેત પ્રમાણે કૈયમને નવાખજાદાને છૂપાવવા મોકલી અકબી ખીખરીનાં બચ્ચાંનું ખૂન કરી નવાખજાદાનાં કપડાં પહેરાવી શરીફ તથા આરિથ લાઇ સાથે છપી રીતે સહીમના બાગમાં પ્રવેશ કરે છે. યુક્તિથી નવાખજાદાનું ખૂન કરવાનું તોહખત ત્રીજી સ

શીમને કેદ કરે છે; ઢોંગી નન્વાપના ઢોંગ. સશીમને પકડી ગયા પછા નન્વાપ શરીરને તેની બેઠી મામૂના કે જે તહેખાનાની ખાનગી વાતથી જાણીતી છે તેને ઠાર કરવા અથવા શીયામાં ઉતારવાનું કડી આરિશ સાથે જાય છે શરીર મામૂનાને નન્વાપની બેગમ થવા સમજાવે છે પરંતુ મામૂના તેને ધિન્દારી કહે છે તેથી ઠાર કરવા જાય છે તટલામાં સશીમ ઉપરના તાગડાની ખબર પડી જવાથી તેને ખચાવવા આવેલા નાહર આવી પહોંચે છે અને શરીરને ઠાર કરી બેબાન થએલી મામૂના તથા અમેલીને ઉપાડી જાય છે.

અંક બીજો પ્રવેશ ૩.

કાકર દગાઈ દુ દામીયાને કાકર ગુલામ જીવાની સમજતો બહર મામૂના અકબરીને તેના બાપ જોડે મળવી આપવાનું વચન આપે છે અકબરી ઘણે વખત બાપના દીદાર જોવાના ઉમંગમાં રહેતો જાય છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૪

બહરામખાની વિધવા પાહન કુસમ તથા દુદામીયાની પત્ની પ્રેમ ની વાતચીત અને બંનેના શાદી માટે કાચકાર બહેનગમખાનું આવી પહોંચવું મેસમોરજમ તરફને ખચાવી લેશે.

અંક બીજો પ્રવેશ ૫.

દુ બધી ઘેલા થઈ ગએલા ખુદાદ અને નસીરનો મિલાપ. નાહર અજીજ તથા નસીર હુસે રમ્મે ખુદાદના તહેખાનામાં દાખલ થાય છે. અને ખુદાદને જોડવી જાય છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૬

અમનો અકબર આગળ પધાતાપ.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૭.

કાકર ગુલામ જીવાની બનેલા મીયાં દુ હાની આયતા બાપ બન વાની તસવીર દમીદુલું જાખવ વડુ અને પહેમાડુ. અકબરી અને હમીદના લગન. તોરાતમાં તેજ કુસમનું ખાગડુ દુદામીયાનું ગળ

રાવું અને અકબરી તથા હુમીદતું ચાલ્યા જવું. સાર પછી કુલસૂમ પણ દહામીયાને ધિક્કાર આપી ચાલી જાય છે. હાથમાંથી છટકી, જતી માલ દાર પાયડીને હવ કેમ સમજવી ફાદામા લાવવી તેનો વિચાર કરતો દહામીયાં પણ જાય છે.

અંક બીજો. પ્રવેશ ૮.

રાત વખતે નાહર તથા અકબરી કપડાનામાં દાખલ થઈ સહી મને છોડાવી દીવાલ ફરી નદી માર્ગ ભાગી જાય છે. સલીમ અને નાહરની આજખાણ વરસો પછી ભાઈઓનો મિલાપ.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૧.

નાહરતું રહેણાણ ભાઈઓના મેનાપનો આનંદ. અવધના સુલતાન પાસે પટનાના નાખ નિઃ પ કરવી ફર્યાદની અરજીનો જવાબ મળે છે. અને તે વાખતમા વિચાર કરવા અકબર, નાહર, સલીમ ઇત્યાદિ જાય. અકબર અને અમીરનો મહલો મલાપ નિર્માણ પ્રેમતું નિર્દોષ ચિત્ર.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૨.

હુમીદ અને દૂ-હામીયા વાતો કરતા દાખલ થાય છે. એટલામા બદલુ આવી કોઈ અગણ્યા માણસના ઘોડો ચમકવાથી પડી જવાની ખબર આપે છે. હુમીદ તેને ઉપાડી લાવી પાસેના આરડામા રાખવા કહે છે. દૂ-હામીયાની ડાકટરીની પરીક્ષા. મેસમેરાઇઝરની મુંઝવણ અને પાંકીપુર છોડવાનો વિચાર.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૩.

પટનામાં છાવણી નાખી પૂર્ણ અવધના સુલતાનની પટનાના નાખના સંબંધમાં તેના બહુર સાથની ફેરવી વાતો.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૪.

ધુંચણું તો ધુંચાણું જ માણ્યું. અળણ્યો માણસ ડોક્ટર સુધામ જીવાની નીકળ્યો. દૂધામીયા અને ડોક્ટરની આજખાણ. ડોક્ટર પોતાને પોતાની બેટી અકબરી જોડે મળવા કહે છે. દૂધામીયા અરબન પણ અરબસ્તાનથી આવી ગઈ છે, તેમ જણાવે છે. ડોક્ટર માત્ર પોતાની બેટી અકબરીને જ મળવા જણાવે છે. દૂધામીયા તેને પાસેના ચારડામાં બેસવા કહે છે. ડોક્ટર જાય છે. બહેરામ આવી કોષ છોડી પોતાની સ્ત્રી સાથે મલવા બનાવટી ડોક્ટર (કબૂતર બાજુ દૂધામીયા) ને સમજાવે છે. કળાબાજ દૂધામીયા ને ચારડામાં ડોક્ટર બેઠેલા છે તે ચારડામાં પાતે બેસે છે એમ જણાવી તેને ત્યાં મોકલવા કહે છે અને બહેરામખાં જતા સંતાઈ જાય છે. હવે થાંત થઈ ગયેલી ડોક્ટર સુધામ જીવાનીની સ્ત્રી અરબન ને ચારડામાં પોતાનો ધણી બેઠો છે તે ચારડામાં જાય છે. દુધામીયા માથેથી સાંકળ ચઢાવી દેય છે. અંતે કથ વર્ણનું વિફરણું જોડું જોડાય છે. એટલામાં બહેરામખાં, કુલ્સૂમ તથા અકબરી સાથે પ્રવેશ કરે છે અને દૂધામીયાને બાહર એક લો ઉભેસો જોઈ અજબ થાય છે. રમુજી ધુંચણીની ધુ સ રમુજમાં જ ઉખરે છે. કુલ્સૂમનો વેહેમ દૂર થાય છે. દૂધામીયા અને કુલ્સૂમના નિકાહ સાથે પ્રવેશ પૂરો થાય છે.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૫.

પટનાના નવાબનો ઇન્સાફ 'સન્દેશ બોલખાલા ઔર ફૂટેકા મુંહ કાલા' નવાબને સજા સુલ્તાન નાહરને તેના બાપની ગાદી ઉપર બેસવા કહે છે. નાહર પોતાને બહેસે પોતાના નાનાભાઈ સલીમને તખ્તના ધીન કરવા વિનવિત કરે છે. સુલ્તાન, ગામમાં સલીમની તાજપોશીને ડોકો વગડાવવાનો હુકમ કરી હરબાર બરખાસ્ત કરે છે.

અંક ત્રીજો. પ્રવેશ ૬.

સલીમની તાજપોશીની ફિયા-આનંદમાં આનંદ. અદ્દજ અને પાંચેશીની શાદી.

શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ.

બનામે ખુદા.

૧.

ખારી બેચું બેઈમસાલ બુલબલાલ લાજવાલ
 નજર પડા હરબ તુહી તુહી સખમે મોલા=ખારી
 તૂ આલમકા સરજન હાર તૂ હય કિર્દિગાર સત્તાર
 પયદા કરનહાર ગફકાર માલિક પરવર સખકા
 સખ કુછ તુઝ કો ધખિતયાર હય, મૌત જસ્ત
 જનો ખશર અરબે ફલક મલક તલકકા અફસર તૂ=
 દારે સુખરો શામ તુહી આગાજ તુહી અંજમ તુહી
 રહમાન રહમાન દાયમ ફાયમ રહમાન
 તૂહી લાફાની હય તૂહી માખૂદ હય
 આખોસે પિનહા પર હરબ મોજૂદ હય
 તેરે કુરબાન તેરે કુરબાન તેરે કુરબાન,
 તૂ કરીમ તૂ રહીમ ફાદિર ફદીમ બાકી=ખારી

૨.

મેરે વારકો રોકોરે- ઝાકો હરતરહ ઝાકો
 સિરોહી યે હિબાલી- સિરોહી યે હિબાલી
 હાં- મુઝિકન નહીં પડે ખાલી
 ઈન હરબોકી જરબોસે યા બહેં લહૂકી નહિયા
 નહિયાં હાં બહિયાં છુરિયાં હૂએંગી ખૂની મોજમેં
 આ બિનૌદી પઠ્ઠે કટતા હય યે તેરા પેતરા ખૂશ જના તન્ના

૩.

હમને છેડા કિસ નાગનકો
 છુવતહી મારે કુંકાર—હમને

ખાતનકી સખ કુચુંગરી ખાતિલ કરતી હય જીજીજરી
શીશેમે ઉતરતી નહીં પરી, સખ મંતર હય ખેકાર=

૪.

હમ વારિયાં ખાહી ન ખાહી યહે અરકખારિયાં
કૂલનમાલ ગલેમેં ડાલતી કાહે ના ડાલતી કાહે ના
કુંગી ચોટીસે ખેલારિયા, નાગન અલાગનકી ખારિયા
ખારી અખિયનમે સિય હી ન સુર્મા
બનકે બયરાગન ખિસારિયા
કારી કટારિયાં, અખુકી અરિયાં
ખોટી કરો ન ધનકી ખારિયા

૫.

ખિટિયા ધરો મન ધીર-દુ ખી ન હો મોરી ખારી=ખિટિયા
કાહે ઘખરાવે કયું ધુત્તી જાવે-
દિન દિન હો દિલગીર દુ.ખી ન હો=ખિટિયા
દહો અલમકી તેરે ધસ ગમકી
કરતી હું તદખીર દુ.ખી ન હો=ખિટિયા

૬.

જાને દે જાને દે હય યે કયા
ખેકાર હય સારી તેહારી યે ધમ, કયસા પાપી હય જમાના
તૂને જાના કયા પાની પાની હો રાની
યે કયસી નાદાની ઠાની હય તૂને-
બદ ગુમાન હાય ગૌહર પર હય કયસી નારી,
ખાતે કુજૂઝહી બનાના, જીમેં કયા હય જો તૂ પીછે
મઢી હય યું મેરે, રોગકી રોજ યેહી બજા=

૭.

કયસે કર રાખેં કવૌરી કુમરિયા
અબ નહીં માકી ખારી ઉમરિયા

તાને પે તાના મુખ પર મારેં
 અપને પરાયે સારી નગરિયા=કયસે . . .
 બ્યાહ રથાયેં કાહુસે માકો
 તો ન રહેગી નીચી નજરિયા=કયસે

૮.

કહું કાસે શરમકી હય ખાત
 મુશિકમસે કટતી હય રાત-નિગોડી
 મોરી સૂની હય બગિયા માલીસે ખાલી
 કૂસે હયેં કૂન કૂલ પાત-દર્દરે મોરે
 ગયા પહેલા જમાના-અબ તો નિમાના
 ગદરા ગયા ગોરા માત-મુઘ બોલી ન અંગમે સમાત=

૯.

નાર જાકી પતિવરતા વોહી શાદ જગમેં
 શાદ જગમેં વોહી આપ્પાદ જગમેં=નાર.
 નારી પતિવરતા જાકી વાકો સ્વર્ગ હય જીતેજી
 બપ્પે હોમી ના ફરિયાદ જગમેં=નાર.
 પાઘ જો કરકસા નારી જીતેજી નરક હય બારી
 સમ્પત હો સારી બરપ્પાદ જગમેં=નાર.

૧૦.

હાય અલગાહ અબ કયા કરેં તખીબ અબ તલક ન મિલા
 હાય અલગાહ અબ કયા કરેં નસીબ અબ તલક ન ખુલા
 કેહાં મરગયે તમામ, ન બના યહાંબી કામ
 હાય રે તખીબ, હાય રે નસીબ, હાય રે તખીબ
 વો મદક વો મદક વો મદક ઘર ખુલાકે સર ફિરાયેં
 ચલેં બાબા કદમ કદમ અદમ વદમસે હૂંડ બાયેં=
 અબ તો દોઝ મુકે સિવા જાધયે ફિલફાર કેહાં
 કીજે પરદેસમેં જાકર ગિલયે જૌર કેહાં=

વો ગુનાહમાર મથે હોગે બલા યોર કહા
હુંડિયે રચન ખસેરે કે બિચે ટોર કહા—વો મદક.

૧૧.

ખ્યારી ખ્યારી હારે મોરે સાજના તેહારી છટા કયા ખ્યારી ખ્યારી બાગે,
અરસત પરસતહું મન હરસે, ફિરબી દરશન કો મન તરસે
શ્યા બલયાયે મોરે સાજના તેહારી છટા કયા ખ્યારી

ઉન્કે અંદાજપે કુરખાન ખુશ અંદાજ હયં વ્હો

ઉન્કે કદમોપે ફિદા હમદમોદમસાજ હયં વ્હો

માસે જર હુસ્નો જવાનીપે મુઝે નાજ નહી

શુન્ક દામનસે બગીહું સખખે નાજ હયં વ્હો=અરસત

૧૨.

સોવલ પાકેરે નજર મોરી આ ગય,

ના કછુ કહ ગયે ના કછુ સુન ગયે

મોહે પ્યારી ઉમરિયામેં રોગ લગા ગય

કયા ખખરથી કે કોઈ તીરે અદા હોતા હય

દેખ લેનાબી હસીનોકા પલા હોતા હય

મીકા મીકાસા યહા દર્દ જરા હોતા હય

જખ મયે તનહાર્થમેં હોતીહૂં સિવા હોતા હય

કિસસે પૃછૂં કે મેરે દિલમેં ચહ કયા હોતા હય

૧૩.

દખી સુરત તિહારી સિપાહયા

મુઘ ન રહી મોહે તનકીરે=

નયન મિલાવત ચયન ખિસર ગયો

જાદૂબરી થી નજર તોરી

ખિહારકી આગ બમાઈ=સિપાહયા

જમીંથી કિસ તરફ અથ અસમાં રહે કોઈ
ગમે ખુમેશકો કયું કર બલા સહે કોઈ
હવાસ બાપતા મુંદપર હવાઈઆ બે ચયન
મેરા યે હાલ જો દેખે તો કયા કહે કોઈ

૧૪.

નાહી જાઓ પિયરવા બિનતી કરતહું તેહારી
મેરે સૈયાં તોરે પૈયાં પરતહું જાઓ ન તનહા બનમેં
દૂર વતનસે કરત જતનસે પાપ બસો કહુ મનમેં ઇનકે નાહી
કલપાના—તલપાના—ઈસ ચાલસે ઇસ જાલસે
ફિલ હાલ હય હમકો

દમબાજ હયે યે ગમ્માજ હયે યે કુસું સાજ હયે યે બેઈમાન
અથ જાન કરો ધ્યાન મયં તુમપરસે કુરખાન

૧૫.

આલી, મુરંગ હજારા પલના, પ્યારા પલના ઝુભાવે લલના
જો અંખી અપકાઈયાં બધાઈયાં=
પડી રંગી રેશમકી ડોરિયા, આરી આરી સખા દેવે લોરિયા
અનોખા પિંગુડા હિમાઈયાં
ધીમી ચાલસે મીઠી મીઠી નીંદીકી બહાર દે
અપકે હયં અબકે અબી નયનરી પઈયાં પડું
લગજયેં મોરે ભાગકે લોચના
બચવા ચોંકે ના યે સોચના પઈયા પડું લગજયેં=

૧૬.

છૂરી કટારી ખદંગો પયકાં યે તેગ જોહરદાર,
સિનાનો તીરો કમાનો તરકશ યહી હયં સચ્ચે ચાર.
સિપર હય ખુશતેપનાહ હરદમ તખર ખિરાદર વાર,
મદદગાર સરખસર નિજોહ્યાં કમરખંધે હથિયાર=

મજે મજેસે લહૂ પીયોં ખની ખૂખારોકે,
 ગલે કટુંગે બહે બહે પાળે નાહન્નરોકે.
 મજે મજેસે લહૂ પીયોં ખની ખૂખારોકે,
 અખ દિન આયા કાટ છાટકા--

૧૭.

નયનનમેં ફિરત જોખનકા રંગ
 ચીનીકી પુતલી તોરે ઢંગ =
 ખટક કરન હાય કાહે અટક રહે
 નયન નયનકે સંગ =

૧૮.

દેખુંગી ખ્યારે અખખાકા મુખડા
 ખ્યારા ખ્યારા, ખ્યારા ખ્યારા, ખ્યારારી=
 બૂલે હુવેથે હમેં અખતક દિલસે
 દિલસે જાયગા સારા સારા, સારારી—
 એક મુદતકા દુઃખડા=
 રખખેગા ઉલકત બહમ અખ સખ કુખ્યા
 કુખ્યા ફિરતાયા મારા મારા, મારારી—
 દિલ ઉખડાહી ઉખડા=

૧૯.

આહાહા ન ખુચા ન ખુચા જાસા મતબખકા ઢખકા
 પાસા યે સીધા તકદીરસે પડા
 આહાહા ઉઝટા મુઝટા ચકમાયા દુખલા પતલા પડા
 પર ખાસા તકદીરસે લડા
 આખેં લડાઉં દિલદારસે પૈસે ઉડાઉં ખીમારસે
 પાંચો હ ધીમેં શાને ખુદા હય પાનીચે આઈ બાબાઈ હય

૨૦.

ખાંધા હો સેહરા કબી જાની તો હમ મૂંહ ન દિખાય
 હાથો હો મેંહદી રચી જાની તો હમ હાથ કટાઈ
 ગુજરે ના દસેક સાલ, હય અબી વોહી ખિયાલ
 હા—યાદે સનમ કમ હો છોસે કયા મળલ=
 ખ્યારી તેરા રૂખે પુરનૂર કબી ન આખોસે હુવા દૂર
 ખાર ખાર ઈસ ઉલકતકી, તહે દિલસે હું મરાકૂર=

૨૧

૨૧.

હોગી નગર બદનામી બંગર હટ મત કરના
ચારી ચકોરીસે હંસનાં હંસાના
ધસમેં હય એક ખટકા ન મોરી દુરગત કરના =
મુઝસે ન હોગી અયસી ઢિટાઈ
વોબી ખુલ્લમ ખુલ્લા કિસીસે ઉલ્કૃત કરના =

૨૨.

કટી જીન્દગાની ગઈ નૌજવાની ગલે જંજલ ન હાલ
અબી હય અય જાની વહી આનાકાની કરો મંગૂર વિસાલ =
વાઅદે વઈદ કહાકે ફૌલ દીજે શાદીકા શાદી કરે
વારી મયે દૂલહામીયાકે હો શાદ શાદ શાદ
ફૌલે ઈજબો કુખૂત મિલા જીગરમેં હો રહી હય સનનનનન
હ રહા તેરે દિલકા ગિલા. ગલે મિલો ખુશી ખુશી =

૨૩

નલી પ્યારી બેઠી તુ મુઝે નૂરે નિગાહ તુઝે કરલું મય જી બર કે પ્યાર
દુબારી મેરી કરલું મયે જી બર કે પ્યાર—
થે થા અરમાન દેખુ અપને અબ્બા જાનકી સૂરત
ખડી હય સામને આંખોકે કયા અર્માનકી સૂરત
મયબી નૌશાહ બનુંગા, અચ્છે ઘોડે ચઢુંગા
તુઝકો બનાઈંગા શહબાઝા, બેટા તુઝકો.
{ હય હય અબ્બા કયા આપ અમ્માકે હોતે શાદી કરેંગે!)
{ ઘોઢાઝા નંબર ફોર)
ચૂકા ખયાનમેં, બેટા થા ધયાનમેં.
તખ તો હય ઠીક અબ્બા=મિલી પ્યારી

૨૪.

સુન અય દુખ્તે અંગૂર દિખા દે તૂર હયા કર દૂર
નરીમે ચૂર રહેં મખમૂર

ખાંકી કલાલી બરબરકે ખાલી શીશા કર ખાલી
 રહે આખોમેં લાલી મુમે એચ્છતલાલી કાફૂર=
 કાંકકા ધૂંગટ હટાદે આતશી રખસારસે
 દમ મેરા રકતા હય ઈસ ખિલ્લૂરકી દીવારસે
 જ નહીં બરતા હય અયસી લજજતે દીદારસે
 આકે એપરદા સિપટ જ સીનયે મયખારસે=

૨૫.

પાપી પપીહા જરે જરે નાકારે કારે કારે =
 પીપીકી યોલી ના યોલ યોલી ગોલીસી લાગે
 જાગે મયન ખયનસે જાળી =
 જાનત માનત નાહી કુઃખ કાહુકા
 ફૂકાને હૂકાને બાલે સંબાલે હયે છાતીમેં છેદ કિયે
 પિયા ખિના જ્યા હરે તેરી ધુન ધીર હરે તન અગન જાગે
 કાહે સતાવે કુઃખિયારી હું બેચારી આહોજારીકી હય ખારી
 હામ સૈયાકો આને દે તાને ચે તાને દેરેજાળી =

૨૬.

કાનન સુની જાત
 સૈયાને ખુબાઈ દૌરી દૌરીરે=
 સુધ ખુધ આઈ બાઈ કહાસે
 માન ખાત મોરે જિયાકી=
 અત સુખદાઈ બાઈ જહાંમે
 આન ખાન મોહે પિયાકી=

૨૭.

ચલા જરે બેદઈ સિપદિયા હરજૈયા. વાહિયા
 તોરે સંગ નાહી યોબતી—
 ગરજૈયા કુખદઈયા-હરજઈયા-વાહિયા=તોરે સંગ
 માનો માનો માનોજી માનો,
 વાચ્છદા હમાશ મુટા ન જાનો
 આંખોસે આતા મોઝા જો પાતા પ્યારીકો મયે અપની
 મરવા બગાતા=

૨૮.

ખારે ખાલમવા ખારે સાજનવા
 તોરા હામનવા ચાહે જમાના—છુડાના મયે માનું નાહી
 કોઈ તોહે બોલે મતવારી નાકારી તો ખારી
 મયે માનું નાહી, બાખ મનાયે કોઈ, મોકો રિઝાકે,
 દેખું ન કાહુકો મયે આખ ઉઠાકે—
 કામનિયારે મેરા દમ યું ના બરો
 સાજનવારે શર્મિન્દા યું ના કરો—
 મામૂના મુઝસે મિલનેકો પરજે તો ફિર કયા કરો
 = મયે માનું નાહી

૨૯.

ય ન ખતીયાં મોસે હાં ખનાના
 નિઠોરવા ઢીઠ લેગરવા નિપટ નીડરવા
 પકડ ડગરવાઆ જાઆઆઆજા = ન ખતીયાં
 જરે અરે છમીયા ન પડ મોરે ગરવા
 માન લે મોરી રાહ લે તોરી
 દેખ ખતના આઆ નિડરવા=

૩૦.

હિલકર મિલકર સખ એક દિલકર હાં ગાવો મુખારકપ્યાદ
 હમબી રાજી તુમબી રાજી હોં સખ હરદમ દિલ શાદ
 ઉલજન મુલજન સખ કુછ ગુજરી હય ચક્કરકી ફર્યાદ
 શાદી ખાના આપાદીસે ગમ ખર્પ્યાદ
 ધૂમ ધામસે પહેગી આજ ખધાઈ, ખધાઈ ખધાઈ ખધાઈ
 બોરી બેઢકી ખૂબ હો ગઈ સફાઈ હારે હારે શિકવે સારે
 આપમહે-

તમામ શુદ્ધ.

કીડરગારટનનું ગંજવર સંગ્રહસ્થાન

હીંદુતાનની સઘળી સરકારી નીશાળો અને તર
ઈંગ્રેજ નીશાળોને કીડરગારટનના સામાન પુરો પાડે

આ કીડરગારટન ડીપો આખા હીંદુસ્તાનમાં કીડરગારટન
ના સામાનનો ગંજવર જરૂર તરત કોઈ પણ વખતે તમને પુરો
પાડી શકશે.

કીડરગારટનની જુદા જુદા ચીજો, બાકસો, રમતો, ગોળ
કારડો, નકશા, વરકીંગ મોડલસો, ગીફ્ટસો, પરફારેટીંગ
ગજની પેટીઓ, સાદડી બનાવવાની પેટીઓ, દરીલને મા
જો સામાન, દરોઈંગના કારડો, ઈંગ્રેજ બારાખડીના બાકસો,
પારખવાની ફીલમસો, દમબેલસો, લાઈઓ, વાજીંગની દરીલ કરા
વા માટેનો સઘળો જુદો જુદો સામાન, આબજેક્ટ લેસનો યંત્રકળ,
ના આબેહુબ મોડલો, "શ્રીના ગોળાઓ" ગેરે વગેરે.

જ્યારે જુદા તમારું સુખ્યદ આવડું થાય, ત્યારે મેહુરબાનો
કરી આ "એકઝીબીશન" ની લેટ લેવાને ચુકશો નહીં.

પદસા કાંઈ પણ પડશે નહીં.

ચિત્રો સાથનું કેટલગ ઈંગ્રેજીમાં.

"The Teacher's Guide, Catalogue of Educat
onal Publications, and of Special Material and
Apparatus for Kindergarten Occupation."

મુક્ત મોકલી આપવામાં આવશે.

કીડરગારટન ડીપો.

માલેકો

ડી. બી. તારાપોરવાળા સન્સની કં.

અંગ્રેજ બજાર, દોઢ, સુખ્યદ.

ખાસ પારસી કુટુંબોમાં જાણીતો. થયેલો

અઢાર વરસની

જુની દુકાન.

અપ્પુ મીનીસની કું।

ગરમ સુતરાઉ તથા ફેનસી કાપડના વેપારીઓ.

સર મંગલદાસની કાપડ બજાર ગલી નં. ૪.

હમારી દુકાનમાં

ખાનુઓ તેમજ ગ્રહસ્થાને

બરનું દરેક જાતનું ગરમ, સુતરાઉ, તેમજ

ફેનસી કાપડ પુર જથ્થામાં હમેશાં તર્કિયાર રહે છે.

દર મેલ સ્વીમરમાં પોતાના ધરાકોને માટે

નવો નવો માલ આવતો રહે છે.

પ્રજા પ્રસંગી પામેલી

બેહેરામ પ્રધર્સની મોખા તથા ફેન્ય કોફી.

સ્વચ્છ મોખા કો
ફી પીધાથી તનને કે
જીવ તથા મગજને
ચાંતી આપે છે. જી
વિતમ કોફી ઉલ્કામાં
ઉલ્કા શોષ પ્રમાણે
લુંબય છે, તેથી તેનો
ટેસ્ટ સારો રહે છે.
બેહેરામ પ્રધર્સની કો
ફી જીવલેજ સારામાં
સારી કોફી એક વખ
ત ચસવો બાગો કે
તે છોડી થકાતી ન
થી, જ્યોત્તે તે વાપ
રી છે તેજો તેના ખુ
શકારક ગુણથી આનં
દ પ્રાપ્ત થાય છે. એક
વખત પીશો તો બી
જી કોઈની કોફીને
ધાય નહીં લગાડશો.

મોખા કોફી રતલી દીનનો રૂ. ૧. ફેન્ય કોફી રૂ. ૦૧૧

બેહેરામ પ્રધર્સ,

નાં ૫૬, ઘોલીતલાવ, મુંબઈ.

